

FRANCE PREŠEREN (ponovitev, 8. razred)

1) **Življenjepis** (miselni vzorec)

2) **POVODNI MOŽ** (izšla 1830 v 1. zvezku Kranjske Čbelice)

- **prva slovenska umetna balada**
- **snov** (Slava vojvodine Kranjske, prevzetna Urška Scheffer)
- **vplivi pri nastajanju** (ljudska balada in nemška balada – Bürger: Lenora)
- **BALADA** (baladna zgradba – Δ; propad glavnega junaka – tragičen konec; mračno vzdušje; stopnjevanje napetosti; premi govor; napeto dogajanje; nadnaravne sile)
- **sporočilo**: ženska prevzetnost je kaznovana
- **kitična pesem**
- **stopica** – amfibrah (U-U)

Ponovi in sam poišči odgovore:

- **kraj in čas dogajanja; vsebina pesmi; pesniška sredstva** (glasovno slikanje, ponavljanja, značilnosti ljudske pesmi ...); **ritem pesmi** (vihar in ples)

3) **TURJAŠKA ROZAMUNDA** (izšla 1831, objavljena 1832)

- **romanca španskega izvora**
- **ROMANCA** (daljša lirsko-epska pesnitev; opisuje viteze, viteške boje, ljubezen med plemstvom; lahkotna, stvarna, vedra; pomirljiv konec)
- izbirčna in ošabna **Rozamunda**
- hraber vitez **Ostrovihar**
- lepa in mila **Lejla**
- **sporočilo**: ženska prevzetnost in ošabnost je kaznovana
- **verz**: španski osmerek
- **stopica**: trohej (-U)
- **samoglasniški stik ali ASONANCA**

Ponovi in sam poišči odgovore:

- **kraj in čas dogajanja; označi osebe; vsebina pesmi**

4) **APEL IN ČEVLJAR** (spada v cikel sonetov ZABAVLJIVI SONETI; nastal je leta 1830, ko je Prešeren izvedel, da je Kopitar kritiziral njegove pesmi; spor med Prešernom in Kopitarjem!)

- **SONET** (prevzet iz italijanske književnosti)
 - lirski oblika pesmi
 - kitična (4 kitice): 2 kvartini in 2 tercini
 - vsebinska dvodelnost: v kvartinah – podoba; v tercinah - misel
 - verz: laški enajsterec
 - stopica: jamb (U-)
 - rima: v kvartinah je oklepajoča (abba), v tercinah večinoma prestopna (cdc dcd)

- **SATIRA** – kritizira na posmehljiv in komičen način
- **sporočilo** – vsak naj kritizira le tisto, kar obvlada in na kar se spozna

Ponovi in sam poišči odgovore:

- **glavne osebe; kraj in čas dogajanja; koga kritizira in zakaj**

5) **KRST PRI SAVICI** (pesnitev/ep/epsko-lirska pesnitev je nastala 1835, objavljena 1836 v Ilirskem listu)

- **Pesnitev je iz treh delov:**

- POSVETILNI SONET MATIJU ČOPU (pesnik pojasni nastanek pesnitve – smrt prijatelja Čopa in Julijina zavrnitev)
- UVOD (epski, zgodba o bojevanju)
- KRST (lirski, dramatski; daljši, kitica-stanca)

- **tema pesnitve:** ljubezenska, pesniška, bivanjska

- **epski del** (zgodba o bojevanju)
- **tema Uvoda:** ljubezen do domovine, svobode, vere
- **zgradba Uvoda:**
 - obkoljenost, nemogoč umik (10 tercina)
 - odločitev za nočni napad, Črtomirjev govor (do 17. kitice)
 - poslednji boj, mesarsko klanje (devet tercina)
- **čas in kraj dogajanja:** pokristjanjevanje Slovencev (8. st.), Ajdovski gradec (Karantanija, Kranjska)
- **vsebina:** vojaški dogodek, poslednji boj med peščico poganskih Slovencev (Črtomir) in premočno Valjhunovo vojsko. Valjhunova zmaga pomeni zmago krščanstva med Slovenci. Zadnji bratomorni boj, ki je pravo mesarsko klanje, se zgodi v nočni bitki na Ajdovskem gradcu, kamor se je zatekel Črtomir s svojimi možmi. Kot po čudežu se reši Črtomir (26. kvartina – lirska).
- **kitice:** 25 tercina + 1 kvartina
- **verz:** laški enajsterec;
- **stopica:** jamb (U-)
- **rima:** verižna (aba bcb cdc ...)
- **pesniška sredstva:** homerska primera, primera, metafora, poosebitev, stopnjevanje, pretiravanje, metonimija, aliteracija ... (homerska primera = posebna, razširjena primera, slika cel dogodek z osebami; metonimija/preimenovanje = zamenjava predmetov ali pojmov, ki so v medsebojni zvezi: delo z orodjem, kraj s prebivalci ...; aliteracija/soglasniški stik = ponavljanje soglasnikov na začetku besed)

Ponovi in sam poišči odgovore: **sporočilo; za kaj se borita Črtomir in Valjhun; mnenje o poveljnikih; glavna vsebina Krsta**